

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس روز پنجشنبه ۱۸ دیماه ۱۳۲۰

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس
- ۲ - سؤال آقای انوار از آقای وزیر جنگ پباشگاه هواپیمائی
- ۳ - شور اول لایحه یکی شدن وزارت بازرگانی و پیشه و هنر
- ۴ - طرح گزارش شبهه ششم راجع به استوارنامه آقای منشور
- ۵ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس ایستادگی پیش از ظهر بریاست آقای اسفندیاری تشکیل گردید

صورت مجلس روز یازدهم دی ماه را آقای طوسی (منشی) قرائت نمودند

آقای وزیر جنگ نبود ولی از حسن عقیده که بنده بایشان داشتم و میدانستم که در این باب يك توضیح واضح خواهند فرمود از این جهت از ایشان سؤال کردم تمام آقایان ملتفت گان و تمام مردم ایران میدانند در سه سال پیش از این يك صدائی بلند شد که باشگاه هواپیمائی باشد و این مثل يك رعدی در تمام دنیا پیچید که تمام ایرانیان باید در مسئله باشگاه کمک کنند و این مسئله عمومیت پیدا کرد

۱ - تصویب صورت مجلس | رئیس - در صورت مجلس نظری نیست ؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد .
 ۲ - سؤال آقای انوار از آقای وزیر جنگ راجع پباشگاه هواپیمائی و پاسخ ایشان | رئیس - آقای انوار از آقای وزیر جنگ سؤالی داشتید بفرمائید .
 انوار - گرچه سؤالی که میخواهم بکنم اصلاً راجع به

(مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵)

این مذاکرات مشروح چهاردهمین جلسه از دوره سیزدهم قانون گذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

اسامی غائبین جلسه گذشته که ضمن صورت مجلس خوانده شده :

- غائبین با اجازه - آقایان : دکتر ضیاء - اسفندیاری - دهستانی - جهانشاهی - مستشار - خواجه نوری
- غائبین بی اجازه - آقایان : تولیت - ملایری - ازگانی - صدر - مشار - افظام زنگنه - اکبر - مؤیدتوامی - اطیعی - دکتر ادهم - آصف - خسروشاهی - سلطانی - معدل - صادق وزیرنی .
- دیر آمدگان با اجازه - آقایان : مخبر فرزند - دکتر افغان
- دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : مسعودی خراسانی - دکتر سبعمی - منصف - افغمی - دکتر غنی - سزاوار - ملک مدنی - مؤید ثابتی - موفری - سبعمی - ناصری - بدین - سفندیاری - حمزه تاش - نیکپور - امیر تپور - دکتر نفیسی - مسعودی - دشتی - نقابت - نصر تپان - هراز

در تمام مردم و تمام طبقات از طبقه سلطنت گرفته تا ادنی رعیت مجری گردید حتی آن فقیر دردهستها چنانچه آقایان تشریف برده باشند در دهات میدانند که حتی آن بچه های دهات را مأمورین دستاها راه نمیدادند تا آنکه آن یک تومان پول باشگاه را بدهند بنده در دزاشیب مکرر دیدم و با کمال تأسف و تأثر نگاه میکردم این وضع را که آیا چه خبر است و مثلاً با آن عشق و علاقه که پیدا شده بود تصور میشد که هواپیمائی آسمان را منور میکند و البته طبقات دیگر هم که مستخدم دولت بودند و حقوق داشتند از آنها هم گرفته میشد و بطوریکه بنده اطلاع دارم آن حاکی هم که در آذربایجان رفته بود این را یک مالیاتی برای تاجر کرده بود و یک صورتی از معاملات تاجر آذربایجان در تحت نظر گرفته بود و مطابق آن صورت هر سال به همان اندازه مطالبه می کرد حتی یک شکایتی کرده بودند بدربار که این دیگر مالیات نیست که اینطور مطالبه میکنند بنده میخواهم شرح این موضوع را عرض کنم که روزنامهجات برای تشویق مردم می نوشتند که پول بدهند مثل روزنامه اطلاعات و روزنامه ایران و روزنامه های دیگر و این بیچاره مردم را با آن کلمات مشمع تشویق میکردند که پول بدهند خوب پول دادند سال اول دادند هواپیمائی چیزی ندیدیم سال دوم میگفتند فلان کس پیشنهاد کرده است که من میخواهم داخل هواپیمائی بشوم و هر روز مینوشتمند و ما هواپیمائی نمی دیدیم میگفتیم خدا یا این چه هواپیمائی است که خلالزاده نمی بیند این بود که گذشت با همان ترتیب و وضع که دیدید و ماه بماه محاسبات حساب را داشتند بطوریکه ملاحظه کردید که لایقادر صغیره ولا کبیره الا احصاها تمام را جمع میکردند حتی ما که در روزنامه میخواهیم از ممالک دیگر ایرانی هائی که در آنها بودند در فرانسه پاریس در زنگبار در بلخ در هر کجا بودند پول میدادند برای هواپیمائی بنده چون پول خیلی ندیده ام خیال میکردم پیش خودم که از کرور و ملیارد گذشته است و بیاری خداوند و با این ترتیب انشاء الله یک نیروی هوائی بزرگی پیدا

خواهیم کرد ولی بعد از مدتی که این پیش آمد شد که بحمدالله بخیر مملکت تمام شد از یک نفر دو نفر سؤال کردم که آقای مادوقسم هواپیمائی داشتیم قشونی داشتیم و کشوری حالا که لشکرش رفته کشورش چطور شده من متحیر بودم این را از کی سؤال کنم و میدانستم که آقای بیات که نایب رئیس مجلس شورای ملی میباشند در هیئت رئیسه باشگاه هستند ولی روح در جای دیگر بود و اینها چیزش هستند و حالا چون آقای وزیر جنگ یک آدم فوق همه و متوجهی هستند باین چیزها خواستم از ایشان سؤال کنم که اگر از این پولها چیزی باقی مانده بفرمائید بلکه بیک مصرف آبرومندتری برسد و دردی از دردهای مملکت را دوا کند حالا استدعا میکنم آقای وزیر جنگ از روی تحقیق و حقیقت کشف معمای سه ساله را بکنند که این پول کجا رفت و چه شد جز حسرت و اندوهم الآن چیزی داریم نداریم پولی باقی مانده است بای چاقیمانده مپلش چشید قالیچه اش چه شد این را هم چاپیده اند و برده اند یا باقی مانده است توضیح بدهند.

وزیر جنگ - اولاً خیلی تشکر میکنم از حسن ظن نماینده محترم که نسبت به بنده ابراز فرمودند و بطوریکه اظهار کردند در سال ۱۳۱۸ بامر اعلیحضرت همایون پادشاه سابق باشگاه هواپیمائی تأسیس شد و اصولاً نظر این بود که یک باشگاه ملی تأسیس شود که کلیه افراد ایرانی در آن شرکت کنند و در حقیقت آن روح ملی در این قضیه حکم فرما باشد بهمین جهت در بدو امر یک هیئت مدیره تشکیل شد در آن آقای ابراهیم قوام به سمت ریاست هیئت مدیره و آقای ابراهیم علم وزیر پست و تلگراف به سمت نیابت ریاست و آقای حکمت به سمت کارمند و آقای دکتر عیسی صدیق به سمت کارمند و آقای مرتضی قلی بیات به سمت کارمند و آقای عباس مسعودی نماینده مجلس شورای ملی به سمت کارمند و آقای عبدالله یاسائی به سمت مدیری عامل بنده و سر تیب خسروانی هم از نقطه نظر سابقه که در اینکار داشتیم به سمت کارمند هیئت مدیره برقرار شدیم البته خاطر مبارک آقایان مستحضرات است که انجام یک وظیفه ملی چون در مملکت ما فرهنگ

آفتوریکه میبایستی رسوخ پیدا کند در مردم پیدا نکرده است البته میبایستی تشویق و ترغیب فراهم میشد چنانچه اگر در بعضی نقاط مأمورین دولت یا سوء استفاده کردند یا اینکه نتوانستند اساس این نیت را آنطور که لازم است انجام دهند آن تقصیر فکر نیست فکر فکر عالی بود فکر بسیار بلندی بود حتی آقای بیات و آقای مسعودی و سایر آقایان اعضاء هیئت مدیره در روزی که شرفیاب شدیم حضور اعلیحضرت همایونی بنده پیشنهاد کردم که برای عایدی باشگاه یک وسیله دیگری غیر از این وسیله که با مردم تماس داشته باشد پیدا کنیم مثل چیزهای لو کس که زائد است یا مثل چیزهایی که تأثیر زیادی در زندگی مردم ندارد که در حقیقت مالیات ماندنی وضع کنیم و این عایدات را از آنها تأمین کنیم اعلیحضرت فرمودند مقصود من این است که مردم بی این فکر بزرگ ببرند و بفهمند باشگاه یعنی چه و قوای هوائی است که در حقیقت حافظ کشور است این را ایجاد میکنند مثل سایر ممالک که از آن جمله دولت دوست و همسایه ما ترکیه از سالیان دراز اینکار را کرده بودند و نتایج فوق العاده هم عایدش شده بود در حال این هیئت مدیره که بعرض آقایان رسید شروع بکار کردند در آمدی که نماینده محترم سؤال کردند تا آخر آذرماه ۱۳۲۰ من حیث المجموع ۲۷۶۸۸۴۵۲ ریال و ۸۵ دینار است ملاحظه میفرمائید نه ملیاردها است و نه میلیاردهای عجیب و غریب بوده از این پول برای ایجاد وسائل و تهیه آنها اقداماتی شد این را هم نگفته نگذاریم همانطور که فرمودند این خبر وقتی که بخارج رسیده ایرانیان که در کشورهای خارج بودند واقماً با که مال جوانمردی هر چه که توانستند باین باشگاه کمک کردند از انگلستان ۱۰۴۵ لیره رسید از امریکا ۵۸۴ دلار از هندوستان ۳۳۹۱ روپیه از سوئیس ۲۴۳ فرانک از سوئیه ۱۳۹ لیره سوئیه از ترکیه ۶۶۵۰ لیره ترك از آلمان ۲۱۸۳۰ مارک و از ژاپون ۵۰۰ بن که جمع کل این ها با واگذاری بیاتک ملی ایران و تسعیر ریال شد مبلغ ۵۷۵۳۴۸ ریال و پانزده دینار که جمع کل در آمد باشگاه مبلغ ۲۸۲۶۳۸۰۱ ریال شد و همانطور

که عرض کردم مخارجات و وسائلی لازم داشت که میبایستی تهیه شود که از آن جمله خرید خود هواپیما بود که بدبختانه آن وسعت عملی که مناسبتی خرید لازم داشتیم برای ما بواسطه جنگ فراهم نبود باین جهت ۲۵ دستگاه هواپیمائی از امریکا بقیمت ۱۲۸۱۵۱ دلار خریداری شد که دلار آنهم بامر اعلیحضرت همایونی بنرخ دولتی بما فروخته شد که این رقم بریال میشود ۲۶۹۸۹۷۳ ریال و ۳۵ دینار با اینحال وسائل دیگری لازم بود مثل موتور و اسباب یدکی و سایر وسائل که اینها هم ۳۶۵۴۷۲۱ دلار را تشکیل داد و این رقم چرا از رقم اولی زیاد تر است برای اینکه اینها را بنرخ ۴۸ ریال و ۵۸ دینار از بازار خریدیم یعنی بنرخ آزاد این است که رقم دوم را از رقم اول که اساسی است زیادتر شده است بعلاوه یک زمین فرودگاهی در ۱۸ کیلومتری طهران بعد از رودخانه کن تشکیل دادیم که مخارج تسطیح این میدان که ۱۴۰۰۰۰۰ هزار متر مربع بود ۵۶ هزار ریال خرج شده بنده ساخته ساختمانی آموزشگاه و آسایشگاه خلبانی که بعلت دوم رسیده است تا حالا ۲۸۴۳۰۰۰ ریال مخارج شده که جمع این دو قلم میشود ۵۵۰۰۰۲۸۳ ریال که مخارج شده است باضافه در طهران و در شهرستانها مخارج از نظر محاسبات و سایر چیزها مثل محل و کرایه اتوبوس و سوخت هواپیما و سایر مخارج دیگر ۱۸۹۶۵۱۳ ریال جمع مخارجش شده است . اینکه فرمودند ما هواپیما ندیدیم تصور میکنم یک کمی بی التفاتی است در صورتیکه حتی برای تشویق و ترغیب مردم چه برای تشویق جوانان و دخول مردم به هواپیمائی از هواپیمائی لشکری ۱۵ فروند از همان ماه اول تخصیص داده شد برای آنها که پرواز کنند و ما هم وسائل را در دسترس آنها گذاردیم و عده هم پرواز هم کرده اند و البته چون بنده نمیتوانستم کلیه سوابق این امر را با خودم بیاورم این است که تعداد خلبانانی که داوطلب خلبانی شده اند که تصور میکنم قریب بسه هزار نفر از جوانان باشند اسم نویسی کرده اند و در حدود ۴۰۰ نفر از آنها را ما توانسته ایم پرواز بدهیم که از این عده در حدود ۲۴ نفر

یا ۲۶ نفر پرواز مستقل هم کرده اند باین جهت ملاحظه میفرمائید از همان روز وسیله تشویق یعنی نشان دادن هواپیمائی عملی انجام شد و بعد از آنکه آن ۲۵ دستگاه هواپیمائی رسید برای اینکه ما بتوانیم از وسائل خود باشگاه هواپیمائی استفاده کنیم اینها را بهمان زمین هواپیمائی منتقل کردیم که الان هم در آنجا هستند ولی متأسفانه پیش آمد اخیر نگذاشت که ما آن برنامه را که در نظر داشتیم درست اجرا کنیم در هر صورت الان هم آن وسائل یعنی فرودگاه و ساختمان که الساعه انبار های آن و ۲۵ دستگاه هواپیمائی برای باشگاه حاضر است و هر روز هم این عده جوانانی که بعرض رسید مراجعه میکنند ولی يك اشکالی هست برای اینکه این طرز پول جمع کردن را باشگاه هواپیمائی موقوف کرده و حالا البته باید با کمک آقایان وسیله پیدا کرد که هزینه این باشگاه را ما بتوانیم تأمین کنیم که این نیت عالی را عملی کنیم آنچه را که الان موجودی در بانک ملی داریم از این بابت ۱۳۸۷۶۴۹۵ ریال است ولی تصدیق میفرمائید که بالا گفته ام باین وجه موجودی که در بانک داریم نمیتوانیم این عمل را ادامه بدهیم برای اینکه وقتی کاری شد موجب ندارد که آن کار را در وسط راه موقوف کرد یا نباید اصولاً کاری را کرد یا اگر میکنیم باید خوش را بکنیم (شاهدوست - از رومی ندارد) لزوم دارد یا ندارد عرض کردم تشخیص آن با بنده نیست شاید هیئت دولت و آقایان يك فکری می کنند که آیا اصولاً باید این فکر ادامه پیدا کند یا خیر؟ وای خورشید خفته از نظر محاسبات و مسابقتی این باشگاه از روز اول هم بطوریکه عرض کردم با این هیئت مدیره و هیئت مدیره شهرستاهای که عبارت بودند از سه نفر یا چهار نفر از رؤسای ادارات شهرستاهای و پنج شش نفر از معتمدین محل با هم کار کردند و عرض کردم که دو نفر از نمایندگان محترم هم در هیئت مدیره تشریف داشتند با اضافه این باشگاه عبارت بود از يك عده بازرگان؛ آقایان؛ زمین اسفندیاری و ملک مدنی و نصرالله جهانگیر مدیر کل وزارت دارائی که جزو بازرگان بودند بعلاوه باشگاه يك کمیسیون مالی داشت که آقایان؛

ابراهیم افخمی و محمد علی منصف که هر دو نفر از آقایان نمایندگان مجلس هستند و آقای محمد رضا منصور رئیس اداره شهر داریهای وزارت کشور و آقای هاشم آذربئیگی نماینده وزارت دارائی و آقای رستار نماینده بانک ملی ایران این است که در این قسمت هم کاملاً بر طبق مقررات اساسنامه باشگاه عمل کرده است اگر آقایان يك توضیحات بیشتری از نظر ارقام یا رسیدگی بجزئیات امر دارند میتوانند همیشه با آقای یاسائی مدیر عامل باشگاه مراجعه فرمایند و از آقایان نمایندگان هم که عضویت دارند میتوانند توضیحات لازم را بخواهند و از آنها بپرسند.

انوار - بنده خواستم عرض کنم که خوب شد باین موضوع سؤال بنده جواب مفصل فرمودند ولی در يك موضوع که فرمودند بنده بی التفاتی کردم بنده بی التفاتی نکردم و اینکه فرمودند هواپیمائی کشوری هم بوده است زهی سعادت و خیالی خوب.

رئیس - آقای سزاوار
جمعی از نمایندگان - دستور. این موضوع سؤال بود. مطرح که نیست.

سزاوار - بنده فقط خواستم از آقای وزیر جناب خواهش کنم اکنون که درآمد باشگاه و هزینه آنرا فرمودند اگر هزینه جزء اداری و پرسنلی باشگاه هواپیمائی را هم همراه دارند برای استحضار خاطر آقایان نمایندگان ارائه دهند

طباطبائی - برای چه؟ لازم نیست
 سزاوار - در هر صورت بنده این استدعا را دارم که اگر صورت جزء خدمت شایسته است بدهند و اگر نیست تهیه فرمایند و بدهند.

وزیر جنگ - چشم با آقای یاسائی دستور میدهم تهیه کنند و بعرض آقایان نمایندگان محترم برسد.
طباطبائی - از رومی ندارد اصلاً باید منحلش کنند برود بی کارش

عده از نمایندگان - دستور دستور
 رئیس - عده از نمایندگان قبل از دستور اجازه

خواسته اند. آقای مؤید احمدی
جمعی از نمایندگان - دستور دستور
 مؤید احمدی - حالا که آقایان میفرمایند دستور طباطبائی - اجازه میفرمائید؟
 رئیس - گفتند دستور
طباطبائی - عرض بنده خیلی مختصر است اگر اجازه بفرمائید عرض کنم:

اولاً این صحبتی که اینجا راجع باشگاه هواپیمائی شد
جمعی از نمایندگان - آقا اینکه مطرح نیست. گفته شد دستور ...

۳ - شور اول لایحه یکی شدن وزارت بازرگانی و پیشه و هنر

رئیس - گزارش کمیسیون بازرگانی و پیشه و هنر راجع به توأم شدن دو وزارتخانه مطرح است گزارش کمیسیون خوانده میشود:

گزارش از کمیسیونهای بازرگانی و پیشه و هنر به مجلس شورای ملی.

کمیسیونهای بازرگانی و پیشه و هنر لایحه دولت راجع به توأم شدن سازمان دو وزارت بازرگانی و پیشه و هنر را با حضور آقای وزیر بازرگانی و پیشه و هنر تحت شور و قرار داده و پس از توضیحات مفصلی که راجع بلزوم و توأم شدن دو وزارت نامبرده داده شد بالاخره ماده واحده پیشنهادی دولت را بشرح زیر اصلاح نموده و اینک گزارش آن برای شور اول تقدیم میشود:

ماده واحده - از تاریخ تصویب این قانون سازمان وزارت بازرگانی و پیشه و هنر توأم شده و بنام وزارت بازرگانی و پیشه و هنر نامیده خواهد شد.

وزارت بازرگانی و پیشه و هنر مطابق حد اقل احتیاجات و در حدود بودجه های مصوب سازمان اداری خود را داده پس از آزمایش تا آخر اسفند ماه ۱۳۲۰ برای تصویب به مجلس شورای ملی پیشنهاد خواهد نمود.

رئیس - آقای افشار.

افشار - در این موضوع بنده عرایض مفصلی داشتم ولی متأسفانه وقت گذشته است آقایان هم گمان میکنم حوصلاً زیادی برای شنیدن عرایض بنده نداشته باشند علیهذا بنده نوبت خودم را به آقای انوار تقدیم میکنم که ایشان اگر فرمایشاتی دارند بفرمایند و بنده در شور دوم عرایض خود را بعرض میرسانم

رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - بنده موافقم. آقای افشار که فرمایشی فرمودند.

رئیس - آقای انوار.

انوار - آقای افشار اول يك توبی انداختند که ما حوصله نداریم خیر ما وقت کارمان است و این قانون هم قانون خیلی با اهمیتی است و خیلی توجه لازم دارد این است که بنده عرایضی را که دارم عرض میکنم و در شور دوم هم ایشان مطالبشان را بفرمایند. در این جا نوشته است این دو وزارتخانه توأم میشوند دو بچه هستند که از يك پستان شیر میخواهند و معنایش این شده است که يك وزارتخانه واحده است که این وزارتخانه دو فرزند دارد یا این که دو وزارتخانه مر جعش و مرکز واحد است لکن دو شعبه و دو قسمت دارد و هر شعبه کار خودش را میکند؟ این يك سؤال است که اولاً جواب آن بایستی داده شود. ثانیاً ما این جا کار بالفاظ نداریم میفرمائید که من تاجر نیستم اگر آقایانی که در دوره هفتم در مجلس شورای ملی تشریف داشتند در نظر داشته باشند میدانند وقتی که داور قانون انحصار و قانون ارز را آورد به مجلس چهار جلسه پی در پی بنده ایستادم و صحبت کردم و کاملاً در نظر دارم روزنامه اطلاعات صورت آنها را از بنده گرفت.

در هر حال تصور نکنید که بنده چون تاجر نیستم اطلاع ندارم از جریانش بنده میدانم چه بدبختی با این قانون برای مملکت ماتهیه میکنند و چه آتش سوزائی است و چه برق خانمان براندازی است که این قانون اسعار و این کمیسیون ارز برای این مملکت ایجاد میکند حالا این مطالب گذشته

هر چه بگویم جز تأسف و دلنگی نتیجه ندارد امروز خود آقای وزیر از انحصار ما مستحضر است که نیروی ما از همه جهت رفته است نیروی توانائی مالی ما بکلی پامال شده است از وضع مالیاتها و تحمیلات فوق العاده. آقایان بروند دم دروازه بپینند از دزاشوب که میخواهند بروند به تجریش خواهند دید يك بار کودرا که میخواهند ببرند يك ربال پول میگیرند يك بار الاغ را يك ربال میگیرند که را که میخواهند ببرند بيست من کار را گاهی دور ربال گاهی سی شاهی و گاهی بمیل خودشان يك ربال از این گاه میگیرند و این جور تحمیل باین رعیت بدبخت میشود و دیگر چه جور رعیت قوت پیدا میکند و چه جور در زند گاهی ما میتوانیم قدرت پیدا کنیم و يك قدمی برداریم که يك تحبیبی از این مردم بشود؟ يك موضوعی را که کاملاً توجه میدهم آقای کاشانیان را مسئله تصدیق صدور است این مسئله تصدیق صدور را اگر بدانید تا چه اندازه کار تجار ما (مبارک) فرهنگستان بکلی دست ما را بسته است و زبان ما را بسته است) مختل کرد و تا چه حدی کار تجار را به زحمت انداخته است که نمیتوانند تجارت بکنند و جنس وارد و صادر کنند در صورتیکه ما بقدر امکان باید تسهیل در تجارت بکنیم و کار تجارت را آسان کنیم که بتوانند همه قسم تجارت واردانی و صادراتی بکنند. این ملت ایران کاملاً برای تأدیبه مالیات حذر است و افتخار داریم من که جزء این ملت هستم که يك ملتی است اطاعت کن از دولت و باربر از دولت هر قانونی که وضع شد بدون اینکه اظهار کند آن قانون اجرا شده است و این نمیشود که ما اینطور بلا بسر مردم بیاوریم و هر روزی يك تحمیل به این مردم بکنیم و هر قدمی که ما بر میداریم زحمتی برای این مردم تهیه کنیم این قدمی نیست که برای مردم ما بر میداریم که هر روز زندگی آنها سخت تر شود آن روز گفتیم آقای وزیر دارائی شما که میخواهید این مرحمت را در باره این ملت از خزانه مبارک فرمائید محبتان در کجا است گفتند بعد معین می کنیم يك مرئبه فهمیدیم که سیمان تولى شصت تومان بود تومانی شد کبریت یکی سه شاهی بود نه شاهی شد و هکذا هر چیزی

که محتاج الیه این مردم بدبخت بود سه برابر شد کی شما گفت اضافه حقوق بدهید که این بلا را به سر مردم بیاورید آقا شما مردم را خفه کردید که اضافه حقوق بدهید این ... دردی است بیدرمان که بنده نمیخواهم در مجلس در مقام استیضاح بر آیم در مقام سؤال بر آیم ولی توجه فرمیدم که عنایتی بحال مردم بکنید و این تصدیق صدور را بردارید این سی شاهی است میگویند ده شاهی کجا می رود ده شاهی کجا می رود آن ده شاهی را میتوانید روی گمرک بکشید و از این صرف نظر کنید موضوع دیگر موضوع کمیسیون ارز است خیال نکنید که ما نمی فهمیم آقا بگذارید پول خرج کنند شما نظرتان خیر است نظر این است که لیره پائین نباید اینقدر پول ما را از بین ببرید اینقدر نیاید پولی که باید امروز چهار تومان و سه تومان باشد امروز چهارده تومان هیچده تومان قیمت بهش می بندید حالا که قانون برای ما گذاشتید دیگر اینقدر تحمیل بکنید این کمیسیون ارز را کنار بگذارید هر چه شما به تجار همراهی نمائید تسهیلات برایشان قائل شوید هر چه پول توی مملکت بیاید توی جیب خودتان است وضع يك مالیاتی میکنیم از شان میگیریم. موضوع سوم انحصار تجارت است تمام تجار فارس از شیراز و کازرون يك تلگرافی کرده اند گویا آقای نمازی هم میدانند و بهم رفته در حد دو صد نفر یا صد و پنجاه نفر امضاء کرده اند راجع به مسئله انحصارات و اشتراك خودشان را در درخواستی که تجار تهران در ۲ دی اظهار کرده اند و از ما جداً خواسته اند در این باب از دولت تقاضا کنیم و عرض کنیم که در این باب با آنها رعایت کنند حالا که جان این مردم را گرفته اند از هر راهی هر روز يك مالیاتی تحمیل میکنند میگویند بیایید بنگاه نگاهداری زندانها را درست کنید حالا که مختاری رفته است حبس حمایت کنیم و يك مالیاتی هم از این راه تحمیل کنند در هر صورت اینها عملیاتی است که با بستن در نظرتان باشد و این عریضی که بنده عرض کردم توجه داشته باشید که این کمیسیون ارز و تصدیق صدور و انحصار تجارت را از بین ببرید و در شور دوم این اصلاحات بعمل آید و این تذکرات را در نظر بگیرید.

رئیس - آقای اعتبار.

اعتبار - بیانات آقای انقدر در يك قسمتهائی كاملاً صحیح است که بندهم خودم با آن موافقم از نظر اینکه وضعیت بقدری خراب و بد است که هر چه زودتر باید توجه عاجل کنند متأسفانه کمتر توجهی کرده اند شاید يك گرفتاری بوده است که این موضوع باین بزرگی را در درجه دوم قرار داده اند. این مطالبی که اینجا گفته شد البته میشود در کلیات صحبت کرد ولی این لایحه که مطرح است این است که میخواهند دو وزارت خانه بازرگانی و پیشه و هنر را توأم بکنند و میدانم میشود این اظهارات را باین لایحه مربوط کرد یا خیر؟ آقا دو وزارت خانه است و بنده اساساً عقیده دارم که واقعا اگر بشود هر قدر وزارتخانههای ما را و اداراتی که وجودشان ضروری نیست کارشان را کوچک کنند که هم بصرفه مملکت است و هم بصرفه مردم است و هم تسهیل برای مردم فراهم میکنند باین جهت بنده این عمل دولت و هم عمل آقای وزیر پیشه و هنر را تصدیق میکنم و عقیده دارم آقایان موافقت قطعی با این رویه اظهار نظر فرمایند و البته در درجه اول صرفه جوئی در مخارج است که بنظر بنده هیچ محل اشکال نیست در درجه دوم بوزارت بازرگانی کاری داده میشود چون وزارت بازرگانی بعقیده بنده يك کارهائی داشت که متأسفانه باید گفت که يك قسمتش بضرر این کشور تمام شد و حالا هم باید هر قدر ممکن است اطرافش را جمع آوری کنند و يك قسمتهای دیگری که بجز زحمت و مزاحمت مردم نبوده این ها را از ش صرف نظر کنند و از آن تجر به هم نتیجه بگیرند از این جهت بنده خیال میکنم آقایان هم موافقت فرمایند و تصویب شود.

رئیس - آقای روحی.

روحی - چون عریض بنده مفصل است وقت هم گذشته است بنده هم مذاکرات خود را بشور دوم موکول میکنم.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - رأی گرفته میشود بکفایت مذاکرات موافقین قیام فرمایند.

(اغلب برخاستند)

رئیس - تصویب شد. رأی میگیریم بورد در شور دوم موافقین برخیزند (اغلب برخاستند) تصویب شد
۴- طرح گزارش شعبه ششم راجع به استوار نامه آقای منشور

رئیس - گزارش شعبه ششم راجع به اعتبار نامه آقای منشور مطرح است طبع و توزیع هم شده است آقای امیر تیمور جمعی از نمایندگان - عده برای مذاکره کافی نیست امیر تیمور - اگر آقایان اجازه فرمایند عده برای مذاکرات کافی شود و مطالب گفته شود بهتر است دشتی - عده برای مذاکره کافی است بفرمائید

امیر تیمور - راپرتی که از شعبه ششم تقدیم مجلس شده بعرض آقایان رسیده است البته آقایان تصدیق میفرمایند که مناط صحت و سقم انتخابات در درجه اول طبق قانون انجمن نظارت است که انجمن نظارت مأمور اجرای قانون و مأمور جریان انتخابات نظر است که تصدیق و تکذیب انجمن نظار در رد یا قبول يك انتخاباتی مؤثر است مطابق جریان انتخابات دوسیه انتخابات تقدیم مجلس شده و فعلاً هم خدمت آقای نقابت است که مشغول مطالعه هستند انتخابات همدان از اول طبق قانون جریان یافته و انجمن نظار صحت انتخاب آن جا را تصدیق کرده است و بهیچوجه ایرادی و اشکالی در انتخاب آن جا بر نیامده بعلاوه انتخابات همدان که روی دو نفر نماینده بوده است این دو نفر در يك جریان و در يك موقع انتخاب شده اند که جریان و راپرت آن یکی دیگر هم در موقع خودش تقدیم شده و نمایندگان آقای اورنگ هم که در يك موقع انتخاباتشان شروع شده از تصویب مجلس گذشته بنده هر چه دقت کردم که يك نکته در دوسیه انتخابات همدان به بینم که نسبت به انتخاب آقای محسن منشور برخلاف قانون واقع شده باشد بنده که چیزی پیدا نکردم البته همانطور که در راپرت شعبه تذکره داده شده سه فقره شکایت راجع به انتخابات همدان به شعبه رسیده یکی شکایت راجع به انتخابات آنجا است که ورقه تلگرافی است که بطور کلی راجع به انتخابات همدان شکایت شده است دو ورقه دیگر هم

در مورد آقای محسن منشور شکایت شده که يك ورقه او امضا ندارد و يك دانه امضائی كه هست لایق است و يك فقره دیگر هم شكایت سه چهار نفر دیگر از آقایان همدانی ها است كه ساكن طهران هستند و هیچوقت هم در همدان نبوده اند كه اطلاعات كافی از جریان انتخابات همدان داشته باشند . بعلاوه يك ورقه رضایت نامه از انتخاب ایشان در دوسیه هست كه نهایت درجه اهمیت را دارد كه بامضاء آقای بهاء المللك همدانی و يك عده دیگر از خوانین است كه از رجال و خوانین همدان هستند و زده معروف هستند و آقایان میدانند كه آقای بهاء المللك مرد بزرگ و از خانواده محترمی هستند و از نظر احترامی كه همه اینها به شخص محترم ایشان و خانواده ایشان بجا میاورند در این مورد هم كه ایشان انتخاب آقای محسن منشور را تصدیق کرده اند البته از نظر احترام به ایشان آقایان نمایندگان هم تصدیق میفرمایند كه این راپرت شعبه و هن بزرگی است نسبت به هر كس كه صادر شده باشد خاصه نسبت به آقای محسن منشور كه شخصاً جوان فاضل و دانشمندی هستند و مملكت ما باید این قبیل جوانان را از شان قدر دانی بكنند و به علاوه از خاندان بزرگ این مملكت هستند و خدمات بزرگی به كشور کرده اند حالا كه همه آقایان نمایندگان اعتبارنامه شان از تصویب مجلس گذشته است و مشغول خدمت هستند بنده تمنا میکنم كه نسبت به آقای محسن منشور هم موافقت بفرمایند یعنی نسبت بر اپرت شعبه كه رأی گرفته میشود ملتفت باشند كه رأی داده بشود كه ایشان هم به وظایف ملی خودشان ادامه بدهند .

رئیس - آقای اعتبار .

اعتبار - عرض كنم كه بنده حقیقه در این جریان كه در شعبه ششم شده و بنده هم عضو آن شعبه هستم خیلی شخصاً متأسف هستم همانطور كه آقای امیر تیمور فرمودند بنده هم نسبت به آقای محسن منشور هیچگونه سابقه بد و خوبی ندارم و آشنائی بنده هم با ایشان منحصر در مجلس شورای ملی بوده است سابقاً هم با ایشان هیچگونه تماسی نداشته ام و بلکه يك

جهانی كه شاید خود ایشان هم مطلع هستند آن جهات بنده را ملزم میکنند كه با ایشان موافقت بكنم . موضوع انتخابات همدان و شكایاتی كه شده است آقای امیر تیمور فرمودند كه یکی بی امضا بود و یکی هم بامضاء چهار نفر دیگر بود كه اصلاً ساكن همدان نیستند . بعقیده بنده اینطور نیست . امیر تیمور - این دوسیه است الان حاضر است ملاحظه بفرمائید

اعتبار - بنده كه در موقع فرمایشات آقا ساكت وصامت بودم و عرضی نكردم (امیر تیمور - بنده هم جساتی نكردم عرض كردم كه دوسیه حاضر است) اینها از وظایف آقای رئیس است كه متأسفانه توجه نمی فرمایند در هر حال شكایاتی هست كه بنظر بنده قابل توجه است و شعبه به آنها توجه کرده است متن شكایات چه بوده است نمی خواهم عرض بكنم فقط يك موضوع را كه همه اینها محل توجهشان بوده است بعرض آقایان میرسانم . انتخاباتی كه تا كنون در يك محلهائی میشده است اگر آقایان توجه بفرمایند همیشه رویه این بوده است كه اگر دو نفر و كیل از يك محله انتخاب میشود اقل بكنند آنها از اهل محل باشند و الا آن هم آقایان دقت بفرمایند همه جا اینطور است اشخاصی كه انتخاب شده اند از اهل محل بوده اند و از محل خودشان انتخاب شده اند ولی در مورد همدان این رعایت نشده است البته همدانی ها همان طور كه در عرض خودشان عرض کرده اند بایك نفر نماینده همدان كه آقای اورنگ هستند سوابق زیادی دارند كه در واقع میشود گفت كه ایشان همدانی هستند ولی راجع به يك نفر دیگر شكایت کرده اند و تقاضا کرده اند كه يك نفر و كیل ما میخواهیم كه از مردم همدان انتخاب شود حالا این تقاضا وارد است یا وارد نیست صحیح است یا سقیم است این بنظر آقایان است بنده حقیقه میل دارم كه يك جریانی بشود كه از این جریان آقای منشور با يك وضعیت خوبی بیرون بیایند . و این را صریحاً عرض كنم كه علاقه هم ندارم به اینکه آقایان بر اپرت شعبه رأی بدهند و بر علیه ایشان تمام شود و البته چون خود بنده همدانی هستم مراجعات و شكایاتی از اهالی همدان بتوسط بنده شده بود كه لازم دانستم

بعرض آقایان برسانم و البته غیر از شكایاتی كه آقای امیر تیمور فرمودند يك مقدار شكایت دیگر هم پیش بنده بود كه حتی در شعبه هم نشان ندادم و بمجلس هم تقدیم نمیكنم ولی خلاصه مطالب این بود كه عرض كردم كه مردم همدان اینطور تقاضا کرده اند حالا بمجلس میخواهند قبول كنند میخواهند بكنند ولی بنده جز يك انجام وظیفه بیشتر مأمور نبودم و آن این بود كه شكایات اهالی همدان را بعرض آقایان برسانم و حالا هم به عقیده خودم آن مأموریت را انجام داده ام دیگر بسته است بنظر مجلس .

رئیس - آقای نقابت :

نقابت - عرض كنم این را بطور مقدمه عرض میکنم در همین جا مذاكره شد كه درباره انتخابات وظیفه مجلس شورای ملی چیست زیرا شكایات زیادی از ناحیه اهالی كشور بدولت شده بود كه انتخابات مجلس شورای ملی بدون رضای آنهاست البته دولت باین امر توجه كافی نكرد و گفت كه این كار وظیفه مجلس است و بمجلس احواله كرد و مجلس هم كه وارد رسیدگی شد وظیفه مقننه خودش را كندار گذاشت زیرا مجلس دو وظیفه دارد يك وظیفه اش مقننه است و یکی هم قضاوت است قاضی هستند قوانین وضع شده و تصویب شده را نگاه میکنند در مورد رأی بصحت یا عدم صحت انتخابات وظیفه مجلس متفاوت است بنا بر این مجلس مواجه شد با يك سلسله اسناد كه وزارت كشور صحت آنها را تصدیق میکرد اسنادی بود حاکی بر اعلان انتخابات بر دعوت انجمن نظار بر جاسات متوالی و توزیع تعرفه و اخذ رأی و قرائت آراء و اعلام ختم مبداء گره و تعیین ضرب الاجل برای وصول شكایات و غیره اینها تمام مرتب و منظم است كه در شعبه هم آقایان دیده اند الا آن هم كه بنده دیدم این پرونده هم خیلی منظم تر از پرونده های دیگر است و اخذ رأی نسبت به انتخابات ایشان در ۲۲ مرداد ۱۳۲۰ خاتمه پیدا می كند شروع میشود به قرائت آراء تا ۲۵ كه قرائت تمام میشود تمام يك دفتری دارد منظم و اعضائی كه برای نظارت انتخاب شده اند موسومند

به : مهدی مقدس حاج ابوالقاسم اعتماد - محمد مفخم - رضا میر فندرسکی - محسن ابروایی - محمد سجادی - تقی شریفی - عبدالله تقوی - خلیل یوسفیان و همه هم امضا کرده اند فرماندار هم آقای عماد ممتاز صحت این جریانات را تصدیق کرده است و هر روز هم صورت مجلس ها را هم امضا کرده اند و ضرب الاجل قانونی هم معین شده و تا مدت قانونی شكایتی هم به انجمن نظارت ارسیده و اعتبار نامه هم در بیست و پنجم شهریور صادر شده دو فقره اعتبارنامه آقای اورنگ با ۲۳۰۰۰ و كسری رأی و یکی اعتبارنامه آقای منشور با بیست هزار و خورده رأی و حتی روز های اول یکی از آقایان را كه بنده نمی شناسم آقای اعتماد در شهر همدان رأی بیشتری داشته است به این طریق كه ایشان دو هزار رأی و آقای منشور هشت رأی داشته اند ولی آراء بیرون كه میرسد عده زیاد تر میشود و اینها روز بروز خوانده شده و ثبت شده آقای اعتبار يك حقایقی را توجه فرمودند آن حقایق بجای خودش ولی قاضی همیشه ناظر به اسناد است و اسناد هم طبیعه جزو سند رسمی است و رسمیت دارد و آوقت دو گزارش در كهیسیون آمده یکی راجع به آقای اورنگ رسیده كه مینویسد صحت جریانات تصدیق میشود و یکی راجع به آقای محسن منشور بوده است كه نوشته میشود جریان انتخابات حوزه همدان بشرحی است كه سابقاً اظهار شده ولی شكایاتی راجع بمنشور رسیده است كه روی آنها شعبه نمایندگی ایشان را رد میکند شعبه هم بقراری كه بنده سئوال كردم گویا دوازده نفر بوده اند (یکی از نمایندگان - ۱۳ نفر) بلبه از سیزده نفر هفت نفر مخالف بوده اند حالا هم كه در مجلس آقای اعتبار اعلام موافقت فرمودند و يك نفر نسبت به سیزده نفر در اقلیت میماند بقیه هم حاضر نبوده اند البته مجلس هم نسبت به آن اعتبار نامه آقای اورنگ رأی داد از لحاظ قضاوت به صحت و همین طور به صد و چند اعتبارنامه دیگر با مواردی كه در دست است رأی داد بصحت بنا بر این نسبت به يك فرد صلاح نیست كه رأی مخالف داده شود ....

رئیس - آقای طباطبائی و آقای اعتبار هم اجازه خواسته اند که چون عده کافی نیست در اول جلسه آئیه مطرح میشود (صحیح است) جلسه آئیه روز سه شنبه بیست و سوم دستور لوایح موجوده .

(مجلس يك ساعت بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - حسن اسفندیاری

بعضی از نمایندگان - عده کافی نیست . ختم جلسه نقابت - پس بنده هم درخواست میکنم چون عده کافی نیست بماند برای جلسه دیگر و بنده هم بقیه عرایض خودم را در جلسه بعد عرض میکنم

(۵ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه)